

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Παραστατικές Τέχνες

Διπλωματική Εργασία

Η παιδαγωγική λειτουργία της επιτελεστικότητας στο πρόγραμμα
«Μικροί Ιχνευτές - Δημιουργική απασχόληση παιδιών στην
Επίδαυρο» του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου

Ελπίς-Αγγελική Κομιανού

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Έλενα Παπαλεξίου

Πάτρα, Ιούνιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίας στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέας/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέας/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών της δικαιωμάτων.

Η παιδαγωγική λειτουργία της επιτελεστικότητας στο πρόγραμμα
«Μικροί Ιχνευτές - Δημιουργική απασχόληση παιδιών στην
Επίδαυρο» του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου

Ελπίς-Αγγελική Κομμανού

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Έλενα Παπαλεξίου

Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

Αντώνης Λενακάκης

Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Πάτρα, Ιούνιος 2026

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας σηματοδοτεί το τέλος μιας μακράς διαδρομής μάθησης, αναζήτησης και προσωπικής εξέλιξης. Η εργασία αυτή αποτελεί επίσης καρπό πολλών συναντήσεων, συνεργασιών και κοινών εμπειριών, για τις οποίες αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου.

Θα ήθελα κατ' αρχάς να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, Έλενα Παπαλεξίου, η οποία με μύησε στον κόσμο της θεατρολογικής έρευνας, των αρχείων των Παραστατικών Τεχνών και της πολιτισμικής διαχείρισης. Μου έδωσε την ευκαιρία να συμμετάσχω σε σημαντικά ερευνητικά εγχειρήματα, εμπειρία που διαμόρφωσε καθοριστικά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνομαι την τεκμηρίωση, τη μνήμη και την έρευνα στις Παραστατικές Τέχνες. Την ευχαριστώ θερμά για την εμπιστοσύνη, την καθοδήγηση και την ουσιαστική υποστήριξή της καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής αυτής εργασίας, καθώς και για την προτροπή της να στραφώ ερευνητικά προς τους «Μικρούς Ιχνηυτές», αναγνωρίζοντας τη σημασία ενός πεδίου που βρισκόταν ήδη στον πυρήνα της δικής μου καλλιτεχνικής και παιδαγωγικής διαδρομής.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον συνεπιβλέποντα καθηγητή Αντώνη Λενακάκη. Η προσέγγισή του για την παιδαγωγική των τεχνών και η πίστη του στη μορφοπαιδευτική δύναμη της καλλιτεχνικής εμπειρίας λειτούργησαν για μένα ως μια ουσιαστική επιβεβαίωση ότι η πορεία που ακολουθούσαμε στους «Μικρούς Ιχνηυτές» άξιζε να αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής μελέτης. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική στον τρόπο με τον οποίο προσέγγισα θεωρητικά το υλικό και διαμόρφωσα τον προβληματισμό της παρούσας εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συνεργάτες μου στην ομάδα των «Μικρών Ιχνηυτών», με τους οποίους μοιράστηκα όλα αυτά τα χρόνια μια κοινή πορεία πειραματισμού, δημιουργίας και αναζήτησης. Οι εμπειρίες, οι συζητήσεις και οι συλλογικές διαδικασίες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο αυτής της ομάδας διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό τον προβληματισμό που αναπτύσσεται στις σελίδες που ακολουθούν.

Ευχαριστώ επίσης το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου για τη δυνατότητα που μου έδωσε να συμμετάσχω σε αυτό το μοναδικό εγχείρημα.

Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένειά μου για την αδιάλειπτη στήριξη, την υπομονή και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Ιδιαίτερη θέση στις ευχαριστίες αυτές κατέχουν η Ελένη Κρητικού και η Παρασκευή Δαμάλα, οι οποίες στάθηκαν δίπλα μου με αγάπη, φιλία και αμέριστη υποστήριξη στις απαιτητικές στιγμές αυτής της πορείας.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά την παιδαγωγική λειτουργία της επιτελεστικότητας στο πεδίο των Παραστατικών Τεχνών και της Εκπαίδευσης, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο η παραστατικότητα και τα επιμέρους παραστατικά στοιχεία μιας θεατροπαιδαγωγικής εμπειρίας συμβάλλουν στη συγκρότηση συνθηκών συμμετοχικής, ενσώματης και στοχαστικής μάθησης. Αφετηρία της μελέτης αποτελεί η παραδοχή ότι η μάθηση δεν προηγείται της καλλιτεχνικής εμπειρίας ως προκαθορισμένο ζητούμενο, αλλά αναδύεται μέσα από τη συμμετοχή σε διαδικασίες καλλιτεχνικής δημιουργίας και συλλογικής διερεύνησης. Η έρευνα οργανώνεται ως ποιοτική και ερμηνευτική μελέτη περίπτωσης του θεατροπαιδαγωγικού προγράμματος «Μικροί Ιχνευτές - Δημιουργική απασχόληση παιδιών στην Επίδαυρο» του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, το οποίο υλοποιείται από το 2016 παράλληλα με τις παραστάσεις αρχαίου δράματος. Η μεθοδολογία βασίζεται στην ανάλυση πρωτογενούς αρχειακού υλικού, στη συμμετοχική παρατήρηση και στην ερμηνευτική προσέγγιση των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης και αναστοχασμού του προγράμματος. Μέσα από τη μελέτη αναδεικνύεται η παραστατικότητα ως βασική παιδαγωγική συνθήκη, η οποία διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά συμμετέχουν, συνδημιουργούν και αντιλαμβάνονται την εμπειρία τους. Η δημιουργία συλλογικών φαντασιακών κόσμων, η αξιοποίηση πολλαπλών μορφών τέχνης, η ενεργός συμμετοχή των παιδιών, η διεύρυνση του παραστατικού πεδίου και ο ρόλος του εμψυχωτή-performer αναδεικνύονται ως κομβικά στοιχεία της παιδαγωγικής δυναμικής του προγράμματος. Τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι η καλλιτεχνική και η παιδαγωγική διάσταση συνυφαίνονται σε μια ενιαία διαδικασία. Η παραστατικότητα αναδεικνύεται ως συνθήκη μέσα στην οποία τα παιδιά συμμετέχουν, συνδημιουργούν και νοηματοδοτούν την εμπειρία τους. Μέσα από τα παραστατικά στοιχεία της δράσης επιτελούνται διαδικασίες διερεύνησης και κριτικού στοχασμού, οι οποίες επιτρέπουν στα παιδιά να διαμορφώνουν σχέσεις με τον εαυτό τους, τους άλλους και τον κόσμο.

Λέξεις – κλειδιά

Παραστατικότητα, Επιτελεσματικότητα, Θεατροπαιδαγωγική, Παραστατικές Τέχνες,
Εκπαιδευτικό Δράμα, Μικροί Ιχθυευτές, Παιδαγωγική των Τεχνών

The Pedagogical Function of Performativity: The Case of “Little Trackers: Children’s Creative Workshop in Epidaurus” at the Athens Epidaurus Festival

Elpis-Angeliki Komianou

Abstract

This thesis explores the pedagogical function of performativity within the fields of Performing Arts and Education, focusing on the ways in which theatricality and the performative elements of a theatre pedagogy experience contribute to the formation of participatory, embodied and reflective learning conditions. The study is grounded in the assumption that learning does not precede artistic experience as a predetermined objective; rather, it emerges through participation in processes of artistic creation, inquiry and collective meaning-making. The research is designed as a qualitative and interpretive case study of the theatre pedagogy programme Little Trackers - Children’s Creative Workshop in Epidaurus, developed by the Athens Epidaurus Festival and implemented since 2016 alongside performances of ancient Greek drama. The methodology is based on the analysis of primary archival material, participant observation, and the interpretive examination of the programme’s design, implementation and reflective processes. The study highlights theatricality as a fundamental pedagogical condition that shapes the ways in which children participate, co-create and construct meaning through their experiences. The creation of collective imaginary worlds, the integration of multiple art forms, children’s active participation, the expansion of the performative field and the role of the facilitator-performer emerge as key dimensions of the programme’s pedagogical dynamics. The findings suggest that the artistic and pedagogical dimensions of the programme are intertwined within a unified process. Theatricality emerges as a condition through which children participate, co-create and negotiate meaning, while the performative elements of the action give rise to processes of inquiry, meaning-making and critical reflection.

Through these processes, children develop meaningful relationships with themselves, others and the world.

Keywords

Theatricality; Performativity; Theatre Pedagogy; Performing Arts; Drama Education; Little Trackers; Pedagogy of the Arts

Βιβλιογραφία

- Αισχύλος. (1992). *Αγαμέμνων* (μτφρ. Τάσος Ρούσσο). Αθήνα: Κάκτος.
- Anderson, M. (2004). Introduction. In C. Hatton & M. Anderson (Eds.), *The state of our art: NSW drama and arts education research* (pp. 1–9). Sydney, Australia: Currency Press.
- Athens Epidaurus Festival (2017). Ο εκθεσιακός χώρος της Αρχαίας Επιδαύρου επαναλειτουργεί με την περιοδική έκθεση της Μήδειας. Ανακτήθηκε 30.05.2026 από <https://aefestival.gr/o-ekthesiakos-choros-tis-archaias-epidayroy-epanaleitoyrgei-me-tin-periodiki-ekthesi-tis-mideias/>
- Athens Epidaurus Festival (2018). ΚΘΒΕ - Γιάννης Αναστασάκης. *Ορέστης του Ευριπίδη*. Ανακτήθηκε 27.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/kthve-giannis-anastasakis-2018/
- Athens Epidaurus Festival (2019). ΚΘΒΕ - Γιάννης Καλαβριανός. *Ιφιγένεια η εν Αυλίδι του Ευριπίδη*. Ανακτήθηκε 27.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/ifigeneia-en-aylidi/
- Athens Epidaurus Festival (2021). Μιχαήλ Μαρμαρινός *Ιχνευταί* του Σοφοκλή. Ανακτήθηκε 27.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/ichneytai/
- Athens Epidaurus Festival (2022a). Εθνικό Θέατρο - Γιάννης Καλαβριανός *Μήδεια* του Μποστ. Ανακτήθηκε 27.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/mideia/
- Athens Epidaurus Festival (2022b). Εθνικό Θέατρο - Αργύρης Ξάφης *Αίας* του Σοφοκλή. Ανακτήθηκε 27.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/aias/
- Athens Epidaurus Festival (2023a). Έφη Μπίρμπα *Βατράχια* του Αριστοφάνη. Ανακτήθηκε 10.06.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/vatrachia/
- Athens Epidaurus Festival (2023b). Κατερίνα Ευαγγελάτου *Ιππόλυτος* του Ευριπίδη. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/ippolytos-2/
- Athens Epidaurus Festival (2023c). Γιώργος Σκεύας *Οιδίπους επί Κολωνώ* του Σοφοκλή. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/oidipouys-epi-kolono/

- Athens Epidaurus Festival (2023d). Σίμος Κακάλας *Οιδίπους Τύραννος* του Σοφοκλή. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/oidipouys-tyrannos-2/
- Athens Epidaurus Festival (2024a). *Ιφιγένεια η εν Αυλίδι* του Ευριπίδη. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/ifigeneia-en-aylidi-3/
- Athens Epidaurus Festival (2024b). Εθνικό Θέατρο - Θάνος Παπακωνσταντίνου *Βάκχες* του Ευριπίδη. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/vakches-3/
- Athens Epidaurus Festival (2025a). Γιάννης Χουβαρδός - Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου - Πολιτιστικός Οργανισμός Λυκόφως *Οιδίπους. Από το σκοτάδι στο φως*. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/oedipus/
- Athens Epidaurus Festival (2025b). Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος - Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου - Μιχαήλ Μαρμαρινός. *ζ - η - θ, ο Ξένος. Μια επιστροφή στις πηγές: Επίσκεψη σε τρεις ραψωδίες της Οδύσσειας*. Ανακτήθηκε 31.05.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/z-i-th-o-xenos/
- Athens Epidaurus Festival (2025c). Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου - La Colline - théâtre national - Wajdi Mouawad. *Ο όρκος της Ευρώπης / Le Serment d'Europe*. Ανακτήθηκε 02.06.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/o-titlos-th-a/
- Athens Epidaurus Festival (2025d). Ulrich Rasche *Αντιγόνη* του Σοφοκλή. Ανακτήθηκε 02.06.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/antigoni-3/
- Athens Epidaurus Festival (2025e). Εθνικό Θέατρο - Θεόδωρος Τερζόπουλος *Ορέστεια* του Αισχύλου. Ανακτήθηκε 02.06.2026 από https://aefestival.gr/festival_events/oresteia-3/
- Athens Epidaurus Festival (2026a). *Όροι Χρήσης Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου*. Ανακτήθηκε 27.05.2026 <https://aefestival.gr/oroi-chrisis/>
- Athens Epidaurus Festival (2026b). «Μικροί Ιχνευτές» Δημιουργική απασχόληση παιδιών στην Επίδαυρο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 2026. Ανακτήθηκε 27.05.2026 https://aefestival.gr/festival_events/mikroi-ichneytes-3/
- Ανοικείωση (χ.χ). Στο *Θυμέλη. Το Λεξικό των Παραστατικών Τεχνών*. Ανακτήθηκε 10.07.2026 από <https://thymele-lexicon.gr/website/lemmas/ανοικείωση>.

- Atkinson, D. (2018). Art, pedagogies and becoming: The force of art and the individuation of new worlds. In L. Knight, & A. Lasczik Cutcher (Eds.), *Arts-research-education* (pp. 3-16). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-61560-8_1
- Αυδή, Α. Χατζηγεωργίου, Μ. (2007). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση. 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Αυδή, Α. Χατζηγεωργίου, Μ. (2017). *Όταν ο δάσκαλος μπαίνει σε ρόλο. 50 προτάσεις για θεατρικά εργαστήρια με Δάσκαλο σε Ρόλο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Bolton, G. (1984). Foreword. In L. Johnson & C. O'Neill (Eds.), *Collected writings on education and drama: Dorothy Heathcote* (pp. 7–9). Evanston: Northwestern University Press.
- Carlson, M. (2014). *Performance. Μια κριτική εισαγωγή* (μτφρ. Ε. Ράπτου). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Έν Κύκλω (1998). *Σοφοκλής Αίας*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Επιτέλεση (2009). Στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (8η έκδ.). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (IMT).
- Ζώνιου, Χ., Κακουδάκη, Τ., & Τσάκωνα, Α. (2018). Εκπαιδεύοντας το κοινό στο αρχαίο δράμα: μια διαδικασία «ανάπτυξης κοινού» μέσω της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης στο καινοτόμο πρόγραμμα του Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου, σε σύμπραξη με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. *Εκπαίδευση & Θέατρο*, 19, 76-89 Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, (ηλεκτρονική έκδοση στο: http://theatroedu.gr/Portals/0/main/images/stories/files/Magazine/T19/T19_Zonio_u_Kakoudaki_Tsakwna_GR.pdf?ver=2020-06-30-130557-923)
- Feral, J., & Bermingham, R.P. (2002). *Theatricality: The Specificity of Theatrical Language*. *SubStance* 31(2), 94-108. <https://dx.doi.org/10.1353/sub.2002.0026>
- Fischer-Lichte, E. (2013). *Θέατρο και Μεταμόρφωση. Προς μια νέα αισθητική του επιτελεστικού* (μτφρ. Ν. Σιουζουλή). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Fischer-Lichte, E. (2014). *The Routledge Introduction to Theatre and Performance Studies*. Oxon: Routledge
- Fox, C. (1993). *At the very edge of the forest*. London: Cassell.

- Μπετελχάιμ, Μ. (1995). *Η γοητεία των παραμυθιών. Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση*. Αθήνα: Εκδόσεις Γλάρος.
- Hentschel, U. (2010). *Theaterspielen als ästhetische Bildung*. Milow.
- Hentschel, U. (2012). On the role of theatre in current discourse of cultural literacy. Στο Ν. Γκόβας, Μ. Κατσαρίδου, & Σ. Μαυρέας (Επιμ.), *Θέατρο και Εκπαίδευση: Δεσμοί αλληλεγγύης. Πρακτικά από την 7η Διεθνή Συνδιάσκεψη για το Θέατρο στην Εκπαίδευση* (σσ. 49-51). Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ηλεκτρονική έκδοση στο: <https://www.openbook.gr/poiotiki-methodologia-ereunas/>).
- Kline, A.S. (2000). *Ovid: The Metamorphoses Book XIII*. Ανακτήθηκε 12.06.2026 από https://www.poetryintranslation.com/PITBR/Latin/Metamorph13.php#anchor_To_c64105841
- Κόκκος, Α. και συνεργάτες (2011). *Εκπαίδευση μέσα από τις τέχνες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κοντογιάννη, Α. (2012). *Η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πεδίο.
- Κόρδαρη, Α. (2025). *Κούκλα, Κουκλοπαίκτης, Κοινό. Διερεύνηση στο Εκπαιδευτικό πλαίσιο* (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.
- Κωστή, Κ. (2023). Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση για δημιουργικούς μαθητές: Η πρόκληση της Δ' Δημοτικού. Στο *Θέατρο στην Εκπαίδευση. Σύγχρονες τάσεις, εξελίξεις και προοπτικές* (σ. 113-129). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Λενακάκης, Α. (2013). Η μορφοπαιδευτική αξία του παιχνιδιού και του θεάτρου στην εκπαίδευση. Στο: Γραμματάς, Θ. (επιμ.) (2013). *Το Θέατρο ως μορφοπαιδευτικό αγαθό και καλλιτεχνική έκφραση στην Εκπαίδευση και την Κοινωνία*. Διδακτικό Εγχειρίδιο στο πλαίσιο του Προγράμματος «Θαλής». Αθήνα: ΕΚΠΑ, σσ. 58-77.
- Λενακάκης, Α. & Παναγή, Α. (2018). Η θεατροπαιδαγωγική στο μουσείο: Ζητήματα έρευνας, θεωρίας και πράξης. *Εκπαίδευση & Θέατρο*, 19, 88-101. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, (ηλεκτρονική έκδοση στο:

- https://theatroedu.gr/Portals/0/main/images/stories/files/Magazine/T19/T19_Lena_kakis_Panagh_GR.pdf?ver=2020-06-30-130536-077)
- Λενακάκης, Α. & Παρούση, Α. (2019). *Η τέχνη του κουκλοθέατρου στην εκπαίδευση. Παιχνίδι συγκλίσεων και αποκλίσεων*. Αθήνα: Gutenberg.
- Λιάπης, Β. (2008). Η λογοτεχνική πρόσληψη της Αρχαίας Ελληνικής Τραγωδίας τον Εικοστό (και τον Εικοστό Πρώτο) Αιώνα. Στο Α. Μαρκαντωνάτος & Χ. Τσαγγάλης (Επιμ.), *Αρχαία Ελληνική τραγωδία. Θεωρία και Πράξη* (σ. 436-442). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Luhrmann, T. M. (2015). *Thick description: methodology*. International encyclopedia of the social & behavioral sciences, 24(2), 291-293. Ανακτήθηκε από: <https://hubicl.org/app/site/toolbox/downloads/813/Thick-Description-Methodology.pdf>
- McAuley, G. (2008). Not magic but work: Rehearsal and the production of meaning. *Theatre Research International*, 33(3), 276-288. doi: <https://doi.org/10.1017/S0307883308003970>
- Μαργαρίτη, Φ. (2007). *Το εργαστήρι του συγγραφέα. Το εργαστήρι του αρχιτέκτονα. Και μια συνομιλία με το Νάνο Βαλαωρίτη*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Nagy, G. (2013). *The ancient Greek hero in 24 hours*. Harvard University Press. Ανακτήθηκε 12.06.2026 από <https://chs.harvard.edu/read/nagy-gregory-the-ancient-greek-hero-in-24-hours/#>
- Neelands, J. & Goode, T. (2000). *Structuring Drama Work. A Handbook of available forms in Theatre and Drama*. Cambridge University Press.
- Nickel, H. - W. (2012). Mimesis kai technē. Στο Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ. & Μαυρέας, Δ. (επιμ.). *Θέατρο & Εκπαίδευση. Δεσμοί αλληλεγγύης*. (σσ. 26-37) Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, (ηλεκτρονική έκδοση στο: <https://users.sch.gr/theatro/Praktika2012%20Gr/A3Nickel%20nmn%20En-2.pdf>)
- Όμηρος. (2009). *Ομήρου Οδύσσεια* (μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- O'Neill, C. (1995). *Drama worlds: a framework for process drama*. Portsmouth: Heinemann.

- O'Toole, J. (2004). Foreword. In C. Hatton & M. Anderson (Eds.), *The state of our art: NSW drama and arts education research* (pp. v–vii). Sydney, Australia: Currency Press.
- Παπαλεξίου, Ε. (2009). *Όταν ο λόγος μετατρέπεται σε ύλη. Romeo Castellucci | Societas Raffaello Sanzio*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Luisa Paré, Popular Education: Engaging the Academy. *International Perspectives, Community Development Journal*, Volume 41, Issue 3, July 2006, Pages 389–393, <https://doi.org/10.1093/cdj/bsl014>
- Παρούση, Α. (2012). *Κουκλοθέατρο στην Εκπαίδευση. Εκπαίδευση στο Κουκλοθέατρο*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Πίγκου - Ρεπούση, Μ. (2019). *Εκπαιδευτικό δράμα: Από το θέατρο στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Pigkou-Repousi, M. (2012). *Ensemble Theatre and Citizenship Education. How Ensemble Theatre Contributes to Citizenship Education*. (Διδακτορική διατριβή). University of Warwick. Ανακτήθηκε από: <https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/56233/>
- Πούχγερ, Β. (2011). *Μια εισαγωγή στην επιστήμη του θεάτρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Segal, C. (1981). *Tragedy and Civilization: An Interpretation of Sophocles*. Harvard University Press.
- Schechner, R. (2011). *Θεωρία της Επιτέλεσης* (μτφρ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Τελέθριον.
- Στούκα, Ξ. (2025). Φεστιβάλ Αθηνών Επίδαυρου: Οκτώ χρόνια «Μικροί Ιχνευτές». *Ελεύθερος Τύπος*. Ανακτήθηκε από <https://www.eleftherostypos.gr/psychagogia/festival-athinon-epidavrou-okto-chronia-mikroi-ichneftes>
- Συρόπουλος, Σ. & Νικολάου, Μ. (2024). Η αρχαία ελληνική ταγωδία ως εργαλείο ανάπτυξης της ενεργού πολιτεϊότητας, της ενσυναίσθησης, της αποδοχής, της ετερότητας και της αισθητικής. Παραδείγματα πρακτικών εφαρμογών για την *Αντιγόνη* με παράλληλο κείμενο τον *Φιλοκτήτη* του Σοφοκλή. Στο Κ. Μαστροθανάσης & Μ. Κλαδάκη (Επιμ.), *Θεατροπαιδαγωγική Επιστήμη και Έρευνα* (σσ. 333-348). Αθήνα: Πεδίο.

Τοποσυναφής/τοποσυναφές (χ.χ). Στο Θυμέλη. Το Λεξικό των Παραστατικών Τεχνών.

Ανακτήθηκε 10.06.2026 από [https://thymele-](https://thymelelexicon.gr/website/lemmas/τοποσυναφής--τοποσυναφές)
[lexicon.gr/website/lemmas/τοποσυναφής--τοποσυναφές](https://thymelelexicon.gr/website/lemmas/τοποσυναφής--τοποσυναφές)

Τσάγκαλης, Χ. (2008). Μεταμορφώσεις του Μύθου: Ο Τρωικός Κύκλος στους Τρεις Μεγάλους Τραγικούς. Στο Α. Μαρκαντωνάτος & Χ. Τσάγκαλης (Επιμ.), *Αρχαία Ελληνική Τραγωδία. Θεωρία και πράξη* (σσ. 33-115). Αθήνα: Σήματα.

Turner, V. (2015). *Από την τελετουργία στο θέατρο. Η ανθρώπινη βαρύτητα του παιχνιδιού* (μτφρ. Φ. Τερζάκης). Αθήνα: Εκδόσεις Ηριδανός.

Vernant, J.-P. (1992). Το βλέμμα του θανάτου: *Μορφές της ετερότητας στην Αρχαία Ελλάδα* (μτφρ. Γ. Παππάς). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Wright, P. (2006). *Drama and learning: The significance of embodied learning*. Research in Drama Education, 11(1), 17–25.

Χολέβα Ν. (Αθανασία). (2024). Το θέατρο ως εκπαίδευση – το θεατροπαιδαγωγικό εργαστήρι ως πολιτική δράση. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 10, 99–122. <https://doi.org/10.12681/dial.38739>